

catalunya infraestructures

a destacar

LES MESURES

L'Executiu català aprova cinc grans lleis per desenvolupar el planejament del territori

L'ACTUACIÓ

La Generalitat dona llum verda a 20 plans directores urbanístics a Catalunya

LA DADA

La planificació territorial cobreix més del 70% de la superfície del país

L'ENTORN

El sistema costaner preserva 23.553 hectàrees protegides a primera línia de mar

Planificar el futur

Nova política de planificació del territori a Catalunya

La Generalitat ha establert les bases per crear un creixement sostenible i ha desenvolupat instruments per al planejament territorial i urbanístic

M **ORIOI DÍAZ**
Àrea Monogràfica

El programa de planificació territorial de la Generalitat permetrà que el conjunt del territori català disposi de plans per ordenar els espais oberts, les infraestructures i les estratègies de desenvolupament urbà. Durant els últims tres anys ja s'han aprovat uns plans que ordenen el 73% del territori català, i s'espera que s'arribin a aprovar tots abans de l'acabament d'aquesta legislatura. Aquest programa s'ha acompanyat d'una important renovació dels instruments legislatius en matèria d'urbanisme, barris, paisatge, etcètera.

Es clar que fer política és prendre decisions, i per poder planificar el futur de Catalunya, així com el seu model econòmic i productiu, no només és necessari saber quins són els recursos dels quals disposa el nostre territori, els déficits i necessitats, sinó també disposar d'aquells instruments de planificació que permetin orientar-ne el creixement i preservar-ne els recursos en l'horitzó que s'ha marcat, que en el cas dels plans aprovats és l'any 2026.

L'objectiu principal d'aquestes polítiques és **"assegurar que tots els ciutadans de Catalunya, amb independència del seu lloc de residència, tinguin un accés raonablement equitatiu a la renda i als serveis"**, afirma Oriol Nel·lo, secretari de Planificació Territorial de la Generalitat, ja que **"aquest és el principal equilibri territorial"**. Tal com comenta Nel·lo, **"per aconseguir aquest objectiu, la política territorial és imprescindible, ja que s'ha d'intentar orientar les dinàmiques espontànies de transformació del territori en benefici de la col·lectivitat. La política de planificació consisteix essencialment a aprofitar les grans oportunitats que es deriven de la integració territorial i que possibiliten les noves infraestructures de la comunicació i telecomunicacions. Al mateix temps, vol fer front als riscos**

la tribuna

Antonio FONT
CATEDRÀTIC
D'URBANÍSTICA
DE LA UPC

CAP A UN ALTRE MODEL D'ORDENACIÓ

La transició de la ciutat compacta a la ciutat territori ha comportat, entre moltes altres coses, l'aparició de diversos processos de transformació territorial que superen amb escreix els límits dels territoris municipals, cosa que fa insuficient el model d'ordenació urbana tradicional.

En el transcurs dels últims anys, la Generalitat de Catalunya ha escomès en profunditat l'ordenació del territori de les set vegueries i d'algunes situacions intermunicipals d'especial rellevància. També ha abordat específicament les qüestions de caràcter supramunicipal (infraestructures, espais oberts, espais d'oportunitat per al desenvolupament urbà, etcètera), i ha superat la tradicional sectorialització de la seva planificació.

Aquesta important tasca afronta dificultats de naturalesa molt diversa. En aquest sentit, les reticències de la propietat del sòl; el rebuig d'alguns ajuntaments a un marc supramunicipal necessari en un territori cada vegada més interdependent; l'absència d'instàncies de govern territorial, i la falta de mecanismes legals de repartiment entre ajuntaments de càrregues i beneficis són les dificultats principals que es troben per portar a terme l'ordenació d'un territori més eficient, equitatiu i just. ☉

que comporten les dinàmiques d'urbanització".

La política de planificadora del Govern català es basa en la vertebració del territori amb la intenció que tots els ciutadans puguin accedir equitativament als serveis. Per això, la Generalitat ha marcat tres grans criteris: la compacitat física dels assentaments, és a dir, que aposta pels creixements en continuïtat i les densitats raonablement elevades; la convivència en un mateix espai d'usos residencials, productius i de serveis, cosa que redueix les necessitats de mobilitat i dona la riquesa de la vida urbana, i la cohesió social, és a dir, la integració en un mateix espai urbà de persones i famílies, amb nivells d'ingressos diversos, com a requisit per afavorir la igualtat d'oportunitats.

ELS ÀMBITS LEGISLATIS

Els processos de transformació del territori tenen una maduració llarga, i és important poder preveure a mitjà i llarg termini. Des de la Conselleria de Política Territorial i Obres Públiques destaquen que **"això és precisament el que ens havia faltat. Amb l'arribada de la democràcia, a Catalunya es va produir una florida extraordinària del planejament municipal que va comportar grans avenços. Però les dinàmiques de la dispersió, els problemes de la mobilitat i les dificultats de l'accés a la vivenda no es poden tractar única-ment amb plans locals, i es requereix un planejament supramunicipal a mitjà i a llarg termini"**.

Per aquesta raó, el govern català ha aprovat diverses lleis en aquesta matèria. **→Llei d'urbanisme.** Té com a preocupació essencial la protecció de l'espai obert, és a dir, el sòl no urbanitzable, i les condicions de producció de la *nova ciutat*. Per fer-ho, promou uns desenvolupaments urbans tan compactes i cohesionats com sigui possible, i estableix noves mesures de protecció del sòl no urbanitzable. A més, disposa que una part substancial de la nova vivenda que es projecti haurà de ser de protecció oficial.

La planificació del territori comprèn zones de Catalunya com les que mostren aquestes fotografies.

el glossari

Conèixer la terminologia bàsica

→Pla Territorial General de Catalunya

És el marc d'orientació de les accions de les administracions per poder crear unes condicions atractives per a l'activitat econòmica i garantir un equilibri territorial, és a dir, una qualitat de vida igualitària per als ciutadans, amb independència del territori on viuen.

→Plans territorials parcials (PTP)

Apliquen les directrius del pla territorial general a un territori concret, agrupant un conjunt de comarques. Defineixen les accions que es poden emprendre en aquesta zona amb una visió de futur. En l'actualitat, Catalunya compta amb set plans territorials parcials, i la gran majoria han estat aprovats definitivament.

→Plans directors territorials (PDT)

Igual que els plans territorials parcials, els PDT apliquen en un àmbit encara més reduït les directrius generals del Pla Territorial General de Catalunya.

→Plans sectorials

Van destinats a ordenar un àmbit concret de la

realitat territorial: carreteres, ferrocarrils, espais d'interès natural, comerç, residus, etc. L'aplicació dels plans sectorials inclou tot Catalunya.

→Plans directors urbanístics (PDU)

Seguint també les directrius del pla territorial general, aquests plans detallen el planejament i coordinen el desenvolupament urbanístic d'un territori d'abast supramunicipal: des de la construcció fins a la mobilitat, passant pel transport públic, la protecció del sòl, la concreció de les grans infraestructures i la programació de polítiques supramunicipals de sòl i vivenda.

→Plans d'ordenació urbanística municipal (POUM)

Són instruments d'ordenació urbanística que poden incloure un o més termes municipals. Els correspon classificar el sòl per establir el règim jurídic, definir el model d'implantació urbana i determinar el desenvolupament urbanístic, l'estructura general i les pautes del seu desenvolupament territorial. Aquests plans s'elaboren de comú acord entre els ajuntaments i la Generalitat.

del paisatge no rebaixi el seu valor ambiental, patrimonial, cultural, simbòlic i econòmic.

→Llei d'informació geogràfica i de l'Institut Geològic. Tenen com a objectiu brindar a la societat i a l'Administració catalana una informació geogràfica de qualitat. Aquestes lleis poden semblar de caràcter molt tècnic, però tenen una gran incidència en la competitivitat econòmica, la gestió dels serveis, la prevenció dels riscos, la seguretat jurídica i la participació ciutadana.

PLANS DIRECTORS URBANÍSTICS

Al costat dels set plans territorials que marca el Pla Territorial General de Catalunya, s'estan elaborant una sèrie de plans directors urbanístics (PDU) que tenen com a objectiu coordinar el planejament municipal en àmbits que requereixen una atenció especial. Així, podem distingir plans directors urbanístics de diferents tipus: en primer lloc, els dos plans urbanístics del sistema costaner que ja es van aprovar l'any 2005, i que van tenir com a objectiu la preservació del sòl no urbanitzat a primera línia de costa. En segon lloc, els plans directors de les àrees urbanes intermèdies, que tenen l'objectiu de coordinar el planejament urbanístic municipal als entorns de ciutats com Manresa, Igualada, Girona, Figueres, Tarragona i Lleida. En tercer lloc, els PDU destinats a protegir alguns espais oberts d'interès particular,

com ara Gallecs, al Vallès, i la serra de Rodes, a l'Empordà. En quart lloc, els PDU destinats a valoritzar el patrimoni arquitectònic i urbà, com els de les colònies industrials del Llobregat i del Ter. També existeixen els plans de les comarques de muntanya, que volen aconseguir el desenvolupament harmònic del progrés econòmic amb un entorn paisatgístic i natural de qualitat en comarques com la Cerdanya, el Pallars Sobirà i la Vall d'Aran. Finalment, hi ha els plans sectorials necessaris per a la tramitació de grans infraestructures com el Ferrocarril Transversal i el Ferrocarril Orbital Metropolità.

EL PLA TERRITORIAL METROPOLITÀ

Aquest pla mereix una menció especial, ja que, segons fonts de la conselleria, **"és la clau de volta del sistema de planejament territorial adoptat"**. Comprèn només el 10% de la superfície de Catalunya, on viu el 70% de la població i es produeix el 70% de la riquesa. El repte d'aprovar un instrument de planificació conjunta per a aquest àmbit és una petició des de fa dècades. Fonts de la conselleria afirmen que **"procurem donar-hi resposta en estreta cooperació amb els municipis afectats. Això ja ens ha permès aprovar inicialment el pla que ara es troba en informació pública, i si tot va tal com esperem, podrà ser aprovat durant els pròxims mesos"**. ☉

→S'HAN PROTEGIT
GAIREBÉ 24.000
HECTÀREES DE SÒL A
PRIMERA LÍNIA DE MAR

→LA GENERALITAT PREVEU
UN ESFORÇ INVERSOR EN
INFRAESTRUCTURES
VIÀRIES I FERROVIÀRIES

PLANIFICACIÓ INTEGRAL DE LA GENERALITAT

Evolució del planejament territorial a Catalunya

El Govern impulsa l'ordenació de les àrees rurals i urbanes, des del litoral fins a la muntanya, per aconseguir un desenvolupament més equilibrat i sostenible

Superfície de Catalunya amb planejament territorial aprovat el 2003

Superfície de Catalunya amb planejament territorial aprovat el 2009

Plans directors urbanístics

la culminació

Un projecte legislador ambiciós

Des que el 1995 es va aprovar el Pla Territorial General que preveia el desenvolupament de set plans territorials parcials, només s'havia aprovat el 2001 el de Terres de l'Ebre. La sequera de planificació ha portat el Govern a plantejar l'elaboració dels plans territorials restants (Alt Pirineu i Aran, Comarques Centrals, Terres de Lleida, Comarques de Girona, Regió Metropolitana de Barcelona i Camp de Tarragona), així com la revisió del Pla Territorial de les Terres de l'Ebre i, com a culminació del procés, la revisió del Pla Territorial General de Catalunya. De moment ja s'han aprovat definitivament tres dels plans territorials parcials: Alt Pirineu i Aran (2006); Ponent (2007); Comarques Centrals (2008); el Pla Territorial Metropolità de Barcelona i el del Camp de Tarragona estan en vies de l'aprovació definitiva del projecte, i la revisió del pla de les Terres de l'Ebre ja és un avantprojecte. Pel que fa al de les Comarques de Girona, s'ha començat la seva redacció. També s'han aprovat els plans directors territorials de l'Empordà (2006), de la Garrotxa (2008) i de l'Alt Penedès (2008).

la situació

Plans territorials

Aprovació definitiva Govern		Aprovació territorial parcial	
Pla territorial parcial de l'Alt Pirineu i Aran	25/7/06	Pla territorial parcial del Camp de Tarragona	4/9/07
Pla territorial parcial de Ponent	24/7/07	Pla territorial metropolità de Barcelona	22/5/09
Pla territorial parcial de Comarques Centrals	16/9/08	Avantprojecte Inf. Pública	
Pla director territorial de l'Empordà	3/10/06	Pla territorial parcial de les Terres de l'Ebre (revisió)	16/10/08
Pla director territorial de la Garrotxa	16/9/08	En elaboració	
Pla director territorial de l'Alt Penedès	16/9/08	Pla territorial parcial Comarques de Girona	

Jordi JULIÀ

PRESIDENT DE LA COMISSIÓ D'ORDENACIÓ DEL TERRITORI I URBANISME DEL COL·LEGI D'ENGINYERS DE CAMINS, CANALS I PORTS

EL REPTA

“Anar aprovant els plans posats en marxa i establir mecanismes de control i seguiment”

L'ENGINYERIA INCIDEIX EN L'ORDENACIÓ TERRITORIAL

Podríem dir que l'origen del planejament territorial està estretament lligat a l'exercici de l'enginyeria de camins. I encara més, a la figura d'un enginyer de camins, Ildefons Cerdà, que va ser el primer que va desenvolupar una ciència, l'urbanisme, que constitueix la gènesi d'aquesta disciplina que avui coneixem com la planificació territorial. A més a més és un moment especialment oportú per recordar aquesta relació, ja que s'està commemorant el 150è aniversari de l'aprovació del Pla de l'Eixample de Barcelona i que dona lloc a l'Any Cerdà.

Nascut de la mà de Cerdà, a mitjans del segle XIX, l'urbanisme evoluciona cap a la planificació territorial a mesura que s'amplia l'àmbit territorial de l'anàlisi, que passa de local a general, és a dir, que es trasllada l'esperit de l'obra de Cerdà de

Ildefons Cerdà va ser el primer a desenvolupar l'urbanisme, gènesi de la planificació

l'espai urbà al conjunt del territori.

Crec que l'obra de Cerdà, sense la formació en enginyeria de camins, tant des de la part tècnica com des de la part dels valors d'aquesta professió, estretament vinculada al progrés i al servei social, a la qual s'afegeix la seva genialitat i la seva capacitat extraordinària d'anticiparse a les necessitats futures de les persones, no hauria adquirit aquesta potència i aquesta dimensió a l'hora d'abordar el desenvolupament del territori.

Amb aquesta reflexió, que ens porta a l'origen de l'actualitat de l'ordenació del territori, vull remarcar la natural rellevància que la intervenció dels enginyers i enginyeres de camins té en aquest àmbit i, al seu torn, aprofitar per reivindicar la figura del Cerdà enginyer de camins, moltes vegades eclipsada pel resultat del seu treball com a enginyer, l'urbanisme.

Som, per tant, uns professionals clau en la planificació territorial i a més ens podem atribuir una bona part de la responsabilitat de la seva existència. ☉

“El planejament consisteix a pensar a mitjà i llarg termini”

“Catalunya està fent en els últims anys un gran esforç per ordenar el territori”

Com influeix l'enginyeria de camins en la planificació del territori?

—Els enginyers de camins planifiquem, projectem i construïm les grans infraestructures que constitueixen l'espina dorsal del territori. Si mirem el territori des d'un avió, veïem carreteres, ferrocarrils, ports, aeroports, embassaments, canals... Tot això són infraestructures que fem els enginyers de camins. I també participem en la creació de les ciutats, dels polígons industrials, dels grans equipaments...

—¿Com ha evolucionat la planificació territorial en els últims anys?

—A Catalunya, en els últims anys i també ara s'està fent un esforç de planejament territorial com no s'havia fet mai. En aquests moments està en informació pública el Pla Territorial Metropolità de Barcelona, mentre que la majoria dels altres plans territorials (Camp de Tarragona, Comarques Centrals, Terres de l'Ebre, Ponent, Alt Pirineu i Aran, comarques de Girona) ja estan redactats i en fases avançades d'aprovació. A més, hi ha nombrosos plans directores urbanístics en marxa, com el del sistema costaner, les reserves de sòl per a l'Eix Transversal Ferroviari i per a la Línia Orbital Ferroviària, els plans directores urbanístics de certs àmbits territorials com la Conca d'Òdena, el Bages, la Garrotxa... Al meu entendre, una de les característiques més rellevants d'aquests plans és el seu realisme, en el sentit de no pretendre definir-ho tot, en un esquema cartesià de dalt a baix, sinó a assumir que la planificació territorial és una eina més al servei de les polítiques de mobilitat, de preservació del territori, del medi ambient, del desenvolupament econòmic i, en general, de concertació entre les diferents administracions.

—¿Quins són els principals beneficis d'aquests avanços?

—Feia anys que no era possible fer plans territorials per falta de voluntat, o per la impossibilitat d'arribar a consensos polítics. Amb els nous criteris s'està aconseguint fer un planejament territorial, i això és positiu, ja que s'està posant més ordre i racionalitat en el procés de creixement de la urbanització i el desenvolupament de les infraestructures.

—Al tractar-se d'una àrea tan multidisciplinària, ¿la interferència entre disciplines pot afectar el resultat final? ¿Com s'ha de treballar per evitar-ho?

—En el camp del planejament territorial i urbanístic, des de sempre han treballat junts els enginyers de camins, els

Traçat de l'AVE entre Barcelona i la Jonquera a l'altura de Girona.

arquitectes, els economistes, els advocats, els geògrafs, els ecòlegs... Com en qualsevol empresa o activitat complexa, en cada cas hi ha unes jerarquies que són més fruit de la personalitat de les persones i del càrrec que ocupen que de la seva titulació professional.

—¿Quins són els límits entre la planificació que fan els tècnics i la que fan els polítics? ¿Què es pot fer per ajustar-la?

—Crec que cada vegada més el lideratge, fins i tot tècnic, està en mans dels polítics. La professionalització de la política, i també el nivell més alt de formació en general de tota la societat, i per tant dels seus representants, que són els polítics, fa que la separació entre tècnica i política sigui menys clara. Això també es deu al fet que el debat polític en general és cada vegada menys ideològic i més de gestió, i els polítics al final s'acaben convertint en gestors de la cosa pública.

—¿Quins són els principals reptes de Catalunya en l'àmbit de la planificació territorial?

—Anar aprovant els plans posats en marxa i establir els mecanismes de seguiment, fins i tot de la seva revisió permanent. El pla és com un full de ruta, que no serveix per a res si es queda en un calaix. S'ha d'anar utilitzant, actualitzant, omplint-lo d'anotacions, fent-hi correc-

EL PAPER

“Els enginyers de camins planifiquem, projectem i construïm les grans infraestructures”

cions. Existeix el concepte de la planificació *lliscant*, el pla és un procés, no un final.

—S'han criticat les administracions per un excés de planificació que no es tradueix en execució. ¿Què n'opina d'això?

—Encara que en aquest país està de moda dir que som lents executant les infraestructures, jo crec que la veritat és la contrària. Fins i tot m'atreuria a dir que les administracions en general també han caigut en la trampa de la gran inversió molt ràpida i amb endeutament per fer infraestructures, igual com els promotors immobiliaris en la creació de sostre per a vivenda i oficines, i això ha fet que entre tots hagin potenciat la bombolla. I ara em temo que a l'Administració li faltaran recursos per fer la política d'inversions contràries que tanta falta farien per suavitzar la caiguda en el sector de la construcció. Podríem dir que el planejament consisteix a mirar endavant a mitjà i llarg termini, pensar en la globalitat, en com volem que sigui el futur i què fa falta per aconseguir-ho. Ara que estem patint les conseqüències de polítiques econòmiques de benefici a curt termini sense que ningú fos capaç d'entendre com funcionava el sistema, toca tornar a reivindicar cert nivell de planificació, de pensament a llarg termini, en tots els camps de l'activitat humana. ☉

PLANEJAMENT TERRITORIAL

Vista aèria d'una urbanització a primera línia de mar.

Hem d'utilitzar eficientment l'espai del nostre país, disposant els creixements urbans i les infraestructures per construir un model territorial més vertebrat funcionalment, més cohesionat socialment i més sostenible. S'han de superar les visions fragmentades per termes municipals, els objectius simplement sectorials i la limitada perspectiva dels problemes més immediats. Catalunya es va dotar mitjançant la llei de política territorial del 1983 d'instruments per projectar el futur del seu territori des d'una visió àmplia i comprensiva: els plans territorials. S'hi ha d'afegir, tot i així, que pel fet de no ser imprescindibles –els plans urbanístics i els projectes d'infraestructures permeten re-

soldre qualsevol necessitat immediata– van tenir al llarg de 20 anys una escassa aplicació. La creació del Programa de Planejament Territorial a principis del 2004 pretenia abordar l'elaboració, la tramitació i l'aprovació de set plans territorials parcials que han d'abastar tot Catalunya. En aquests moments ja s'ha fet un bona part del treball i s'espera culminar-la en el que queda de mandat.

Creiem que s'han aconseguit uns documents amb el to adequat, oberts però també normatius, que defineixen un model territorial bàsic que ha d'orientar la planificació urbanística municipal i els projectes i plans sectorials, que, des de les seves òptiques, han de contribuir a concretar-lo i enriquir-lo. ☉

Vista aèria d'una urbanització situada a l'àrea metropolitana de Barcelona.

El Govern impulsa una nova llei per millorar les urbanitzacions

La Generalitat treballa per ordenar els conjunts residencials aïllats

S'atorgaran ajudes econòmiques als ajuntaments i als parcel·listes

MORIOL DÍAZ
Àrea Monogràfics

Molt sovint llegim o veiem notícies de persones que viuen en urbanitzacions aïllades i que reclamen més freqüència del transport públic, o que es queixen de la mala il·luminació o la falta d'accés a internet. El boom de la construcció i de les bones residències i la falta de planificació territorial durant el període pre democràtic han fet créixer ràpidament i sense ordenació aquest tipus de vivendes.

Per resoldre la falta d'accés a serveis bàsics dels seus habitants, el Govern de la Generalitat ha aprovat la llei de regularització i millora de les urbanitzacions amb dèficits urbanístics construïdes entre el 1956 i el 1981. Durant aquest període es van iniciar a Catalunya moltes urbanitzacions que es van comercialitzar sense comptar, en la majoria de casos, de les dotacions de sanejament o energia, fins i tot, molt sovint es van desenvolupar en espais no aptes per a la seva urbanització i que ara no s'adapten a la legalitat vigent, sobretot en termes d'accessibilitat i pendent, per exemple. A més, s'ha de tenir en compte que amb el boom immobiliari moltes d'aquestes segones residències han passat a convertir-se en primera residència,

de manera que aquests dèficits s'han fet encara més evidents.

Aquesta normativa s'emmarca dins del gran esforç legislador que està portant a terme la Conselleria de Política Territorial i Obres Públiques per reordenar i planificar el nostre territori. La llei té com a principal objectiu establir una sèrie de mesures i instruments per a aquelles urbanitzacions que presentin dèficits d'infraestructures o de serveis bàsics, i que aquests s'adeqüin a la nova política de planificació territorial del Govern.

UNA LEGISLACIÓ INNOVADORA

Per a això, la Generalitat ha previst diferents mesures, entre les quals destaca, per exemple, la creació d'un fons específic perquè els consistoris redactin els programes d'adequació de les urbanitzacions i dues línies de crèdit: una per als ajuntaments i l'altra per als parcel·listes. A més, preveu que l'ordenació urbanística i la dotació de serveis i infraestructures es facin en consens amb els ajuntaments i els parcel·listes. Això inclou que si és necessari, mitjançant les corresponents fórmules, s'assegurin les cessions de sòl que es necessitin. La llei també parla de reducció de superfície en aquelles urbanitzacions que no s'han arribat a desenvolupar i fins i tot va més enllà quan estableix la reconversió d'aquests terrenys en sòl no urbanitzable.

Pel seu baix nivell de densitat, aquest tipus d'urbanitzacions tendeixen a un consum excessiu de sòl i, a més, el seu aïllament dels nuclis urbans provoca un augment forçat de la mobilitat obligada, cosa que no convergeix amb les tendències actuals ni les polítiques de planificació territorial que consideren

aquest model com a obsolet.

De fet, es calcula que a Catalunya hi ha aproximadament un total de 2.300 urbanitzacions on viuen gairebé 625.000 persones. La llei està dirigida concretament a aquelles àrees residencials de baixa densitat, que estan aïllades de la trama urbana i que presenten algun dèficit d'obres o serveis. Segons un estudi de la Diputació de Barcelona a la seva demarcació, els principals dèficits d'aquestes àrees residencials són la falta de pavimentació, el proveïment d'aigua, les infraestructures de sanejament i la il·luminació pública.

L'Incasòl ja ha iniciat una prova pilot dotada amb 2,9 milions d'euros amb 10 urbanitzacions amb dèficits d'infraestructures i serveis per verificar el funcionament del sistema establert en la nova llei. L'objectiu d'aquesta prova és conèixer amb detall quines seran les necessitats i les demandes dels ajuntaments i poder calcular la dotació econòmica que necessitarà del fons que preveu la llei. Les ajudes (290.000 euros per a cada municipi) es publicaran aviat i serviran perquè els ajuntaments posin en marxa el pla, estableixin un servei tècnic de suport, desenvolupin processos de participació ciutadana, elaborin el seu full de ruta amb les necessitats del municipi i realitzin petites obres complementàries.

Els municipis que han firmat amb l'Incasòl per poder accedir a la prova pilot i a les ajudes són: Alpicat (Segrià), Castellvell del Camp (Baix Camp), Corbera de Llobregat (Baix Llobregat), la Juncosa del Montmell (Baix Penedès), Masquefa (Anoia), Lliçà d'Amunt (Vallès Oriental), Maçanet de la Selva (Selva), Mediona (Alt Penedès), Vacarisses (Vallès Occidental) i Vidreres (Selva). ☉

SENSE POLÍTICA NO HI HA PAÍS

Camps de vinyes a la comarca del Penedès.

Governar un país passa sempre per realitzar actuacions sobre el seu territori, decidir la ubicació d'obres públiques, equipaments, etcètera. Sense política territorial, o no hi ha política, o bé no hi ha país. Gràcies a l'autonomia, l'ordenació del territori s'inicia l'any 1983, però no és fins al 1995 que s'aprova el pla general, i dels parcials, el 2004 només n'hi havia un d'acabat i aprovat. Llavors es reactiva la planificació, no només dels àmbits dels plans parcials territorials, sinó també amb l'aprovació de diferents plans directores territorials i urbanístics, entre els quals destaca el

pla del sistema costaner que ha permès conservar la poca costa que ens quedava sense edificar.

Són actuacions per millorar la distribució de les activitats econòmiques i les poblacions, incrementar les oportunitats disminuint les desigualtats territorials; i també per mantenir la xarxa bàsica de ciutats, ajudar els espais amb dificultats, i protegir els espais naturals i agraris qualificats. Un balanç que alguns jutgen insuficient i altres massa atrevit, però que de moment ha permès frenar el desordre urbanístic i disminuir els costos econòmics i socials que aquest comporta. ☉

37.670 VIVENDES SERAN DE PROTECCIÓ OFICIAL

La Generalitat aprova 68 noves àrees residencials estratègiques

Les ARE permeten aconseguir sòl urbanitzable d'una manera més ràpida; no necessiten una modificació del planejament urbanístic municipal per ser aprovades

Govern i ajuntaments volen garantir la seva implantació

MORIO DÍAZ
Àrea Monogràfica

Les anomenades àrees residencials estratègiques (ARE) són una eina fruit de la política portada a terme pel Govern de la Generalitat de Catalunya en l'àmbit de la planificació territorial i urbanística. Es tracta d'un eficaç instrument de planificació que permetrà urbanitzar diferents sectors en diversos municipis de Catalunya i convertir-los en zones ben comunicades, dotades dels serveis necessaris i amb una qualitat urbanística garantida i on la meitat, com a mínim, de les seves vivendes seran de protecció oficial.

Per facilitar el seu procés de tramitació, el decret llei que les regula determina que el seu desenvolupament es realitzi mitjançant plans directores urbanístics, promoguts per la Conselleria de Política Territorial i Obres Públiques, amb la prèvia consulta del document d'objectius i propòsits generals amb els ajuntaments afectats. Així doncs, en els 10 plans directores urbanístics aprovats ja es defineixen 68 ARE que afecten un total de 60 municipis i que donen cabuda a 69.523 noves vivendes, de les quals 37.670 seran en règim de protecció oficial. Aquesta mesura suposa un 23% menys de vivendes de les que es van planejar en el seu inici.

Pel que fa a la modificació d'aquestes xifres, respecte a l'aprovació inicial, es deu en la majoria de casos a reduccions de les mesures de les ARE amb l'objectiu de fer-les més coherents per a les necessitats reals del sòl urbanitzable, o bé per preservar els valors ambientals de l'entorn.

Igualment, en molts casos han estat els mateixos ajuntaments els que han proposat establir diferents fases d'execució.

UNA RÀPIDA TRAMITACIÓ

Els plans directores urbanístics (PDU) de les ARE són un instrument que permet agilitzar l'obtenció de sòl urbanístic ja que no requereixen l'aprovació prèvia del Pla d'Ordenació Urbanística del municipi, la tramitació dels quals se sol allargar. A més, per a la determinació de les ARE, el Govern de la Generalitat va establir un període de converses amb els ajuntaments per concretar quins sectors eren susceptibles d'urbanització. Una vegada aprovats els PDU que detallen les característiques de cada ARE, l'Incasòl redactarà els documents de gestió d'aquests sectors de cara al seu futur desenvolupament. La Generalitat ha decidit que es prioritzï la redacció d'aquells municipis on la demanda de vivenda sigui més elevada.

ENTORNS AMB EQUIPAMENTS

És fàcil sentir avui dia les queixes d'alguns ciutadans que davant el boom immobiliari van decidir anar a viure a àrees residencials amb grans expectatives i que en la pràctica es veuen decebuts per la falta de serveis i equipaments. Per evitar aquestes situacions, el Govern ha legislat les característiques que ha de tenir una ARE:

→ **Integració urbana.** Les ARE s'ubiquen en nuclis vertebradors del territori, en continuïtat amb el teixit urbà existent o previst, amb una bona accessibilitat a la xarxa de transport públic i subministrament d'aigua garantit.

→ **Densitat i protecció pública.** La densitat mitjana mínima és de 50 vivendes per hectàrea, de les quals un mínim del 50% són de protecció pública.

→ **Equipaments i serveis.** Es preveu una dotació suficient de sòl destinat a zones verdes i equipaments, així com la prestació idònia dels serveis necessaris per a la població que hi viurà.

Imatges aèries de diverses àrees residencials estratègiques (ARE) del territori català captades des d'un helicòpter.

Miquel ROA
ARQUITECTE

MESURES QUE ARRIBEN A DESHORA

Amb les crisis es materialitza la maledicció bíblica de la vall de llàgrimes. Floreixen les lamentacions. El dol per la qüestió habitacional i immobiliària ha inundat –com no podia ser d'una altra manera– les anomenades ARE (àrees residencials estratègiques).

L'èxit de redactar, tramitar i aprovar en un any 68 ARE per fer 69.523 vivendes, de les quals 37.670 seran de protecció oficial, ha estat criticat per alguns sectors perquè són mesures que arriben massa tard. Ara que sobren vivendes i al mateix temps hi ha una demanda que no hi pot accedir, ¿què hi pinten les ARE? ¿Per a què preveure nous barris mentre no es resolgui el desajust entre oferta i demanda? És comprensible que la crua caiguda del sector immobiliari, juntament amb les dificultats d'accés a la vivenda per les exigències més grans en el cre-

Les ARE són una opció de futur a desenvolupar quan remunti la situació actual

dit hipotecari, i un mercat de lloguer encara testimonial, no siguin un marc ideal per a l'optimisme. No obstant, entenem que sí que hi ha arguments per no afegir-hi més pessimisme:

→ Les ARE són una opció de futur que es desenvoluparan quan la situació actual estigui remuntant.

→ La primera vintena que es desenvolupin ho faran en llocs amb una forta demanda, amb un clar suport institucional i amb un sistema de promoció i finançament resultos.

→ Les ARE introdueixen d'una manera decidida la sostenibilitat ambiental com a matriu essencial dels projectes.

→ Els millors exemples de qualitat projectual de nous barris es troben entre les ARE.

→ Les ARE estan agafant un lloc rellevant en el panorama de polítiques de planejament-vivenda a Europa.

En els primers desenvolupaments hauríem d'abordar tota una sèrie de nous temes: la reducció del preu del sòl per adaptar-se al nou panorama immobiliari; la necessitat d'ajustar costos d'urbanització per facilitar la viabilitat i la sostenibilitat econòmica dels desenvolupaments, i la possible discussió dels segments més alts de la protecció oficial: concertat i concertat català (el mercat lliure ja està oferint preus inferiors). Les ARE significaran sens dubte un nou model d'ordenació urbana, de sistema de promoció i de vivenda assequible en el nou panorama postcrisi. ☉

tribuna

JOSEP BERNIS
COMISSIÓ D'URBANISME DEL COL·LEGI D'ENGINYERS INDUSTRIALS DE CATALUNYA

LA VISIÓ DELS ENGINYERS

L'aprovació definitiva del paquet de plans directores urbanístics (PDU) de les ARE garanteix la disponibilitat de sòl en un temps rècord, dins d'una àmplia cobertura del territori, per a més de 69.000 noves vivendes, de les quals almenys la meitat seran de protecció. És un exemple del caràcter supramunicipal del PDU, que davant l'inevitable minifundisme municipal, facilita fer ciutat en *exemple* –en extensions successives i respectant l'entorn ambiental–, a partir de patrons d'ordenació que optimitzen l'ús dels serveis i equipaments.

El Pla Territorial Metropolità és un altre document de planificació en procés

d'aprovació. Les variables de població, mercat de treball i vivenda generen necessitats de sòl per a l'activitat econòmica, residencial, equipaments i infraestructures, incloses les dels serveis tècnics. Les seves propostes aprofiten la capacitat integradora de la gran escala i haurien de tenir una influència efectiva i vinculant en els plans de 164 municipis constituïts, agrupats en set comarques i, molt especialment, en la revisió del Pla General Metropolità del 1976, encara vigent, però en molts casos irreconeixible per les innombrables modificacions.

La mobilitat creix per l'efecte de la separació dels usos. L'eficiència i la

competitivitat de les modernes metròpolis passa per inversions massives en xarxes ferroviàries d'altres prestacions. L'aplicació de la recent llei d'urbanitzacions amb déficits pretén recuperar els atributs tradicionals de la ciutat mediterrània, densa i intensa. Dues últimes voluntats. El teixit industrial a Catalunya no ha de llanguir darrere una saludable *terciarització*; requereix més previsió de sòl i l'oposta pel sector logístic emergent. Ordenació de les xarxes metropolitanas dels serveis tècnics, en què els corredors de serveis, galeries tècniques i una gestió integrada són indispensables. ☉

o bé establir per conveni la seva gestió amb agents privats, cooperatives o altres figures.

A més a més, la redacció dels plans directores urbanístics ha seguit els criteris marcats per a la determinació de les ARE, amb la voluntat de complir els següents objectius: diversitat (en els usos i les tipologies de vivendes, xarxa viària, composició social dels habitants, etcètera); identitat (crear espais als vianants, com també estratègies d'integració paisatgística, així com la garantia de crear espais dedicats a l'oci dels seus habitants, entre altres); i sostenibilitat (incorporant la gestió integral del cicle de l'aigua, l'energia i els residus urbans; així com també assegurar el transport públic a totes les ARE, disseny de xarxes de carril bici, disseny d'edificis que aprofitin la il·luminació i la ventilació naturals i que incorporin instal·lacions d'energia solar tèrmica). ☉

La llei de barris es bolca en la millora dels centres urbans

La normativa destina fons a les zones amb dèficits de serveis i equipaments

Sisena convocatòria dotada amb un pressupost de 99 milions d'euros

M LAIA CARO
Àrea Monogràfica

Les ciutats i els pobles de Catalunya han conegut en els últims 20 anys verdaderes transformacions, sobretot gràcies al boom de la construcció. Aquestes transformacions han contribuït a generar barris i zones que, per les circumstàncies històriques en què s'han desenvolupat, pateixen importants problemes d'ordre urbanístic i social. Els barris ja existents, amb el pas del temps, també necessiten millores i reformes. La llei de barris aprovada per la Generalitat té com a objectiu millorar aquestes zones per incrementar la qualitat de vida dels ciutadans que les habiten i convertir-les en espais on la diversitat d'òrgens i substrats culturals sigui un actiu i una riquesa.

Són molts els ajuntaments que han tractat d'intervenir en aquestes zones amb programes de rehabilitació, molt sovint amb ajudes privades i fons europeus, i s'han obtingut resultats exitosos. Tot i així, la intervenció pública és necessària per reordenar i obrir nous escenaris d'habitabilitat i qualitat de vida. En la majoria de casos, aquestes carències urbanístiques es veuen acompanyades d'una important problemàtica social: envelliment de la població, baix nivell educatiu i de renda, i concentració de col·lectius amb necessitats especials. En aquestes àrees destaquen una sèrie de barris que requereixen intervencions integrals per evitar la seva degradació i millorar les condicions de vida dels seus habitants.

Les accions que determina la llei de barris van orientades a millorar carrers, crear zones de vianants, ajudes per a rehabilitació de façanes i cobertes, centres cívics o residències per a la gent gran, construcció o millora d'instal·lacions esportives, mercats, etcètera. També es potencia la millora de l'accessibilitat a edificis posant ascensors per millorar la qualitat de vida de les persones grans, malaltes, que porten cotxets de nens o que van en cadira de rodes.

La llei de barris s'ha convertit en un eix vertebrador que genera instruments de redistribució social, promou la rehabilitació integral de barris especials, i emprèn accions de millora social per fomentar la cohesió i la integració als barris millorant la sostenibilitat ambiental i fomentant la dinamització econòmica d'aquestes zo-

nes. Perquè aquestes polítiques es puguin implementar, la llei preveu la concessió de subvencions als municipis que tinguin un o més d'un barri que es pugui considerar àrea urbana d'atenció especial. Les ajudes s'atorguen a través d'una convocatòria anual, i els municipis que volen accedir-hi han de presentar un projecte d'intervenció integral en un o més d'un dels seus barris, seguint les pautes de redacció establertes per la Conselleria de Política Territorial i Obres Públiques.

La valoració dels projectes està regulada per la llei i atorga diferents punts sobre aquells aspectes urbanístics i socials que presenten els barris, com per exemple el grau d'intensitat dels problemes urbanístics, socioeconòmics i ambientals, i també la valoració de l'impacte que el projecte pot tenir en l'àmbit d'actuació.

NOVA CONVOCATÒRIA D'AJUDES

La sisena convocatòria de la llei de barris permetrà passar de 92 a 100 barris amb projectes de regeneració integral en marxa. El Govern concedirà una subvenció total de 99 milions d'euros, que s'afegiran a la inversió que aportaran els ajuntaments beneficiaris, uns 76,5 milions d'euros. Així, de forma global, les sis convocatòries impulsades fins ara permetran arribar fins als 1.200 milions d'euros d'inversió pública destinada a la millora integral dels barris. Quatre anys després de la posada en marxa del programa de barris, el Govern vol garantir la seva continuïtat, mantenint l'alt grau d'atenció específica que actualment es dedica a cada un dels barris amb projectes.

Per aquest motiu, la convocatòria actualment vigent té tres línies d'actuació, que permetran donar una resposta adequada a les diferents situacions dels municipis: una primera línia es destina als nous projectes d'intervenció integral; una segona es dirigeix als municipis de menys de 10.000 habitants, i la tercera és per acompanyar els barris que ja han finalitzat els seus projectes i que requereixen un manteniment.

La línia d'ajudes destinada a projectes d'intervenció integral està dotada de 65 milions d'euros i permetrà que 10 nous barris es beneficiïn del programa ordinari de la llei de barris. La línia per a municipis de menys de 10.000 habitants –*Villes amb projectes*– reserva 30 milions d'euros per a programes de regeneració integral. En aquests casos, es finançarà un màxim del 75% del cost del projecte. En tercer lloc, hi ha el que es denomina *Contracte de barri*. Aquesta línia, dotada de 4 milions d'euros, permetrà acompanyar els barris que ja han finalitzat els seus projectes i en els quals convingui impulsar noves actuacions per mantenir i consolidar la seva recuperació. ●

Àrees i xifres d'actuació del pla de barris

Objectiu

Millora de l'espai públic i dotació d'espais verds

Inversió

459,79 milions d'euros

Actuacions en xifres

Més de 500 carrers remodelats, 105 places noves, 141 zones verdes i espais d'oci, 62 operacions d'esponjament, 232 actuacions de millora de la mobilitat

Rehabilitació i equipament dels elements col·lectius dels edificis

93,66 milions d'euros

219 programes d'ajudes a la rehabilitació

Provisió d'equipaments per a ús col·lectiu

215,92 milions d'euros

54 centres cívics, 43 centres culturals, 39 espais polivalents, 34 oficines de barri, 29 centres infantils, 25 equipaments esportius, 16 centres per a persones grans, 16 biblioteques, 14 centres per a joves, 12 centres de formació, 7 mercats

Incorporació de tecnologies de la informació als edificis

11,48 milions d'euros

116 mesures per incorporar les noves tecnologies als barris, 35 espais per al foment de les tecnologies de la informació

Foment de l'eficiència energètica, estalvi en el consum d'aigua i reciclatge de residus

38,98 milions d'euros

83 actuacions de recollida selectiva i creació de punts verds, 52 accions de recuperació paisatgística, 143 programes de foment de la sostenibilitat

Equitat de gènere en l'ús de l'espai urbà i els equipaments

18,06 milions d'euros

72 espais dona, 97 programes d'equitat de gènere i formació, 51 actuacions de millora de seguretat urbana

Desenvolupament de programes que comportin una millora social, urbanística i econòmica del barri

85,32 milions d'euros

64 programes de participació ciutadana, 11 locals d'associacions veïnals, 91 programes de cohesió social, 79 activitats culturals, d'esport i entreteniment, 92 programes de dinamització comercial i turística, 147 programes dirigits a col·lectius específics

Accessibilitat i supressió de barreres arquitectòniques

66,46 milions d'euros

108 mesures d'accessibilitat

tribuna

Marçal TARRAGÓ
ECONOMISTA ESPECIALITZAT EN ECONOMIA URBANA I URBANISME COMERCIAL

UN NOU HORITZÓ

Catalunya compta amb una llarga tradició cultural en el camp del planejament urbanístic local. El 2009 se celebra l'Any Cerdà, en homenatge a la persona que va concebre el pla urbanístic de Barcelona. No podem oblidar que aquest partia d'un important bagatge analític, la Teoria General de la Urbanització.

El pla comarcal del 1953, el Pla General Metropolità i, sobretot, la tasca de planejament municipal empresa amb l'impuls de la Generalitat de Catalunya (des de la Conselleria de Política Territorial del Govern Tarradellas, passant pels anys de J. A. Solans al capdavant de la Direcció General d'Urbanisme, fins a la nova fornada de plans d'ordena-

ció urbanística municipal, sorgits de la nova llei d'urbanisme) són fites importants en l'avanç d'aquesta cultura compartida.

Encara que és cert que cada etapa, caracteritzada per avenços en la tecnologia del transport, per la concepció de la integració o segregació d'usos en els espais urbans, per la urgència a proveir de noves vivendes els creixements demogràfics o per la discussió sobre avantatges i inconvenients de la densitat urbana, ha generat un model de planejament local amb elements propis.

El nou impuls al planejament urbanístic local (fruit en bona part de la col·laboració entre organismes es-

pecialitzats de la Generalitat i els ajuntaments) es fonamenta en uns eixos clars: les operacions sobre zones consolidades i amb problemes d'infraestructura emmarcades en la que coneixem com a llei de barris; la dotació de nous espais per a vivendes a les àrees residencials estratègiques (ARE), el fet de redefinir els polígons industrials tradicionals cap a àrees més integrades que acullin la pràctica totalitat d'activitat i els sectors d'activitats econòmiques serien els més destacats.

En definitiva, un nou horitzó en la construcció d'una cultura urbanística que hem de sentir com a pròpia del país. ●

Innovació per a la protecció paisatgística

La Generalitat ha programat accions dirigides a la sensibilització social, la millora i la gestió de l'entorn

Ja s'han posat en marxa set Cartes de Paisatge del territori català

M O. D.
Àrea Monogràfics

Catalunya disfruta d'una gran riquesa paisatgística, que constitueix un extraordinari patrimoni ambiental i sociocultural. No s'ha d'oblidar que el nostre paisatge és un dels recursos més explotats a nivell econòmic des del punt de vista turístic. A més, la varietat del mosaic paisatgístic contribueix a la preservació de la biodiversitat i constitueix un factor positiu en la prevenció dels incendis forestals, l'erosió del sòl i les inundacions.

Durant les últimes dècades s'han produït episodis de degradació del paisatge provocats bàsicament pels processos d'urbanització poc ordenats, l'impacte d'algunes infraestructures, l'excés de visitants a alguns paratges, etcètera. Davant d'aquesta situació, la Conselleria de Política Territorial i Obres Públiques ha volgut protegir aquests entorns ambientals, culturals, visuals i perceptius, i donar protecció jurídica als paisatges ca-

talans i dotar-los dels instruments necessaris que permetin gestionar-los i millorar-los. Els nous plans directores presenten una gran diversitat, ja que inclouen àmbits com els destinats a la protecció i la gestió patrimonial o paisatgística, els de les comarques de muntanya i els d'àmbit costaner, entre altres. De fet, la llei de protecció, gestió i ordenació del paisatge de Catalunya, aprovada l'any 2005, estableix que els plans directores territorials explicitin o emetin –en la seva absència– un informe en matèria de paisatge.

INSTRUMENT PRINCIPAL

Ja l'any 2000, la Generalitat va firmar el Conveni Europeu del Paisatge, que promouia polítiques de paisatge i plantejava la necessitat de protegir, ordenar i gestionar els paisatges d'Europa des de la coresponsabilitat de tots els agents del territori i del conjunt de la ciutadania. Així doncs, la Generalitat està compromesa amb els objectius que assenyala el Conveni Europeu del Paisatge.

Per aquest motiu disposa de la llei del paisatge com a principal instrument per impulsar la promoció d'actuacions relacionades amb la millora d'aquest. De fet, ha programat diferents accions d'educació ambiental, així com la sensibilització social, la millora i la gestió del paisatge, i ja ha portat a terme alguns projectes pilot.

Castell de Castellet i la Gornal al parc natural de Foix.

La llei preveu la creació d'instruments de consens entre els agents del territori orientats a millorar el paisatge i la qualitat de vida dels seus habitants. En aquest sentit s'han desenvolupat les Cartes de Paisatge, documents públics en què s'estableixen els compromisos i els acords als quals cada part firmant es compromet davant de la societat a formar part d'un projecte col·lectiu i a treballar per aconseguir els compromisos firmats. Actualment ja s'han iniciat set cartes: les cartes de l'Alt Penedès i de Berga ja estan firmades i ja disposen d'un programa d'accions; les cartes de la Vall de Camprodon i de la Riera d'Argentera estan en procés de mediació entre agents i establiment d'acords, i les cartes de Riera de Tenes, del Priorat i de l'Alt Empordà es troben en fase de diagnòstic paisatgístic i establiment d'objectius de qualitat paisatgística.

OBJECTIUS DE QUALITAT

Cal destacar que la llei preveu la creació dels Catàlegs del Paisatge com a documents que determinen la tipologia dels paisatges de Catalunya i els seus valors actuals i potencials, i que proposen objectius de qualitat. També es dedica un capítol a l'organització de l'Observatori del Paisatge com a entitat de suport i col·laboració amb la Generalitat en l'elaboració, aplicació i gestió de les polítiques de paisatge. ◉

tribunes

Joan NOGUÉ
DIRECTOR DE L'OBSERVATORI
DEL PAISATGE DE CATALUNYA

EL PAISATGE ARRIBA A LA PLANIFICACIÓ TERRITORIAL

Sembla que, per fi, alguna cosa es mou en tot el que fa referència al paisatge. Vet aquí un tema d'interès cada vegada més ampli, que, a més, s'està convertint en peça fonamental de moltes polítiques d'ordenació territorial, entre elles la catalana.

En efecte, el Parlament de Catalunya va aprovar el 8 de juny del 2005 –i sense cap vot en contra– la llei 8/2005 de protecció, gestió i ordenació del paisatge, inspirada al Conveni Europeu del Paisatge. Després de només quatre anys de la seva aprovació, els instruments que aquesta llei contempla per impulsar una veritable política de paisatge inserida en el planejament territorial ja es troben totalment desplegats.

Efectivament, els set catàlegs de paisatge previstos per al conjunt del país, que identifiquen i diagnostiquen els paisatges de Catalunya i proposen objectius de qualitat paisatgística a través de la participació pública, s'estan

aprovant l'un rere l'altre; les directrius de paisatge, que converteixen en norma les propostes dels catàlegs a través de la seva inclusió en els plans territorials parcials, ja estan en la fase final de redacció; els estudis d'impacte i integració paisatgística i els corresponents informes que emet la Direcció General d'Arquitectura i Paisatge ja són moneda comuna, i l'Observatori del Paisatge, organitzat en forma de consorci públic i integrat per algunes desenes de membres pertanyents tant a l'Administració com a la societat civil, ja s'ha convertit en un referent a nivell europeu. Definitivament, el paisatge ha arribat a la planificació territorial per no anar-se'n. ◉

L'Observatori del Paisatge de Catalunya ja s'ha convertit en un referent a nivell europeu

Joaquim SABATÉ
CATEDRÀTIC D'URBANISME I ORDENACIÓ
DEL TERRITORI DE L'ETSAB (UPC)

POTENCIAR ELS RECURSOS CULTURALS

La Generalitat de Catalunya està desenvolupant una ambiciosa política de planificació territorial; contenint la pressió a la costa o proposant àrees residencials estratègiques; dissenyant catàlegs i directrius de paisatge. Tot això és ben destacable en una Europa que sembla renunciar al planejament.

Encara queden, però, importants reptes i m'agradaria referir-me a un d'ells, el dels paisatges culturals. Són aquelles empremtes del treball sobre el territori en forma de traces d'infraestructures industrials, agrícoles o mineres. Són moltes les amenaces que planen sobre aquest patrimoni, i insuficient el reconeixement que rep.

És necessari impulsar estudis de reconeixement i inventari, projectes i mesures d'intervenció, un *Llibre blanc dels paisatges culturals de Catalunya*. Si tenim un Pla d'Espais d'Interès Natural, ¿per què no hauríem de tenir un Pla d'Espais d'Interès Cultural, en de-

fensa de la nostra rica biodiversitat patrimonial?

L'atenció als paisatges culturals s'ha d'integrar plenament en el planejament urbanístic, com ha fet per exemple Holanda, amb tan bon resultat. Els recursos culturals es poden convertir en una eina de desenvolupament de molts territoris. Es tracta d'apostar per la preservació mitjançant la transformació, superant posicions conservacionistes, de fondre la història cultural, amb origen en el passat, i el planejament, amb voluntat de projectar el futur. A això hi poden contribuir diferents programes de formació i projectes pilot.

No és una simple qüestió de cuidar un llegat patrimonial. Avui més que mai, davant la repetició de tants escenaris banals, batejats com a *no llocs*, hem d'apostar per aquells llocs que conserven la seva identitat, hem de valorar el seu codi genètic i respectar la seva memòria. ◉

la ressenya

MOSAIC TERRITORIAL PER A LA REGIÓ METROPOLITANA DE BARCELONA

RICHARD T. T. FORMAN

FORMAN, CATEDRÀTIC de la Universitat de Harvard, és reconegut mundialment com el pare de l'ecologia del paisatge. La seva teoria del mosaic territorial explica les funcions ecològiques que s'estableixen en el territori i s'ha constituït en una referència destacada per la nova metodologia que adopta en el planejament estratègic. Un nou punt de partida per a la reflexió territorial que aposta per un futur viable i sostenible.

"El repte social d'avui és encaixar les peces del mosaic territorial, de manera que a llarg termini s'aconsegueixi una bona harmonia entre els sistemes naturals i la població de la regió metropolitana de Barcelona".

Nous mercats

Altres països

La comunicació

Els centres urbans

El teu destí

Logística

Aeroports

Telecomunicacions

Aparcaments

Autopistes

abertis airports - abertis logística - abertis telecom - Accesos de Madrid - acesa - Aresur - Anamod 2000 - Overon - apr - aucat - aulesa - aumar - Airoi - avasa - castellana - Ciba - Codad - Cowandis - Eutelsat - fundación abertis - geo - Heransa - sanef - Iberpistas - Parc Logístic - retevisión - Elqui - saba - Saba Chile - Saba Italia - serviabertis - Sevisur - Spel - tbi - tradia - Trados 45

La manera més eficient i responsable d'apropar-se al món passa per **abertis**, la corporació privada líder en la gestió d'infraestructures de transport i telecomunicacions.

A **abertis** treballem amb rigor més d'11.000 persones arreu del món, dia rere dia, per tal d'apropar-te, d'una manera sostenible i responsable, a un món d'infraestructures de qualitat per a la mobilitat de les persones, béns materials i informació. **abertis**. Apropem el món.